

VASTUULLISEN
MATKAILUN
PORTAAT

Matkailun klusterit ja ekosysteemit

Maria Hakkarainen
Lapin yliopisto, MTI

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

jamk

Toimialaa kuvaamassa

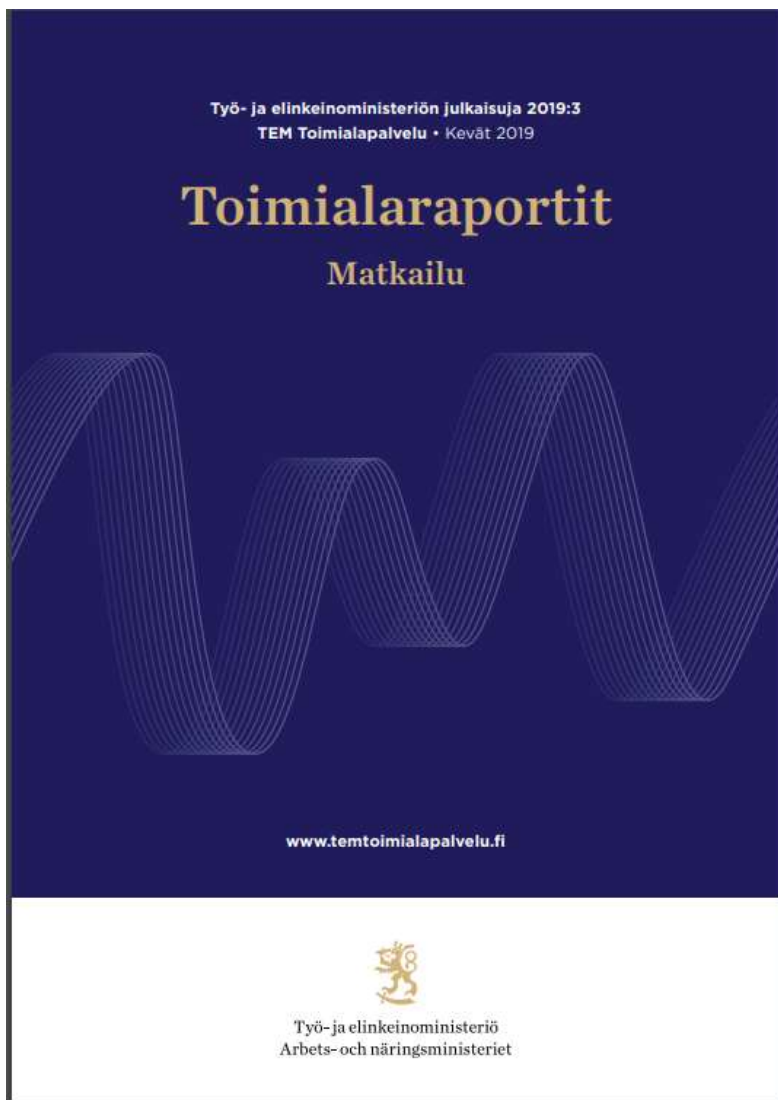
Matkailutoimiala

- Koostuu laajasta joukosta erilaisia elinkeinonharjoittajia ja sidosryhmiä
- Lisäksi toimialaan kuuluu järjestöjä ja julkisen sektorin toimijoita, jotka osaltaan edistävät matkailua ja antavat sille puitteet
- Matkailutulosta hyötyvät myös useat muiden toimialojen yritykset.
- Välillisesti hyötyviä toimialoja perinteisesti ovat mm. vähittäiskauppa, käsi- ja pienteollisuus ja rakennusteollisuus

Toimialan toimijoita, sidosryhmiä sekä toimialaan vaikuttavia tekijöitä kuvataan tyypillisesti erilaisilla **klusteri- ja ekosysteemimalleilla**

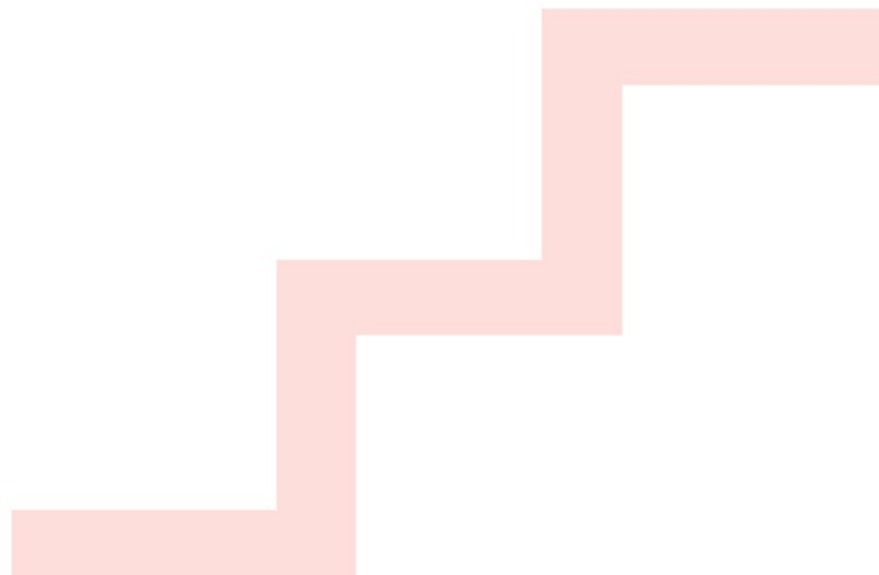
Mikä on klusteri?

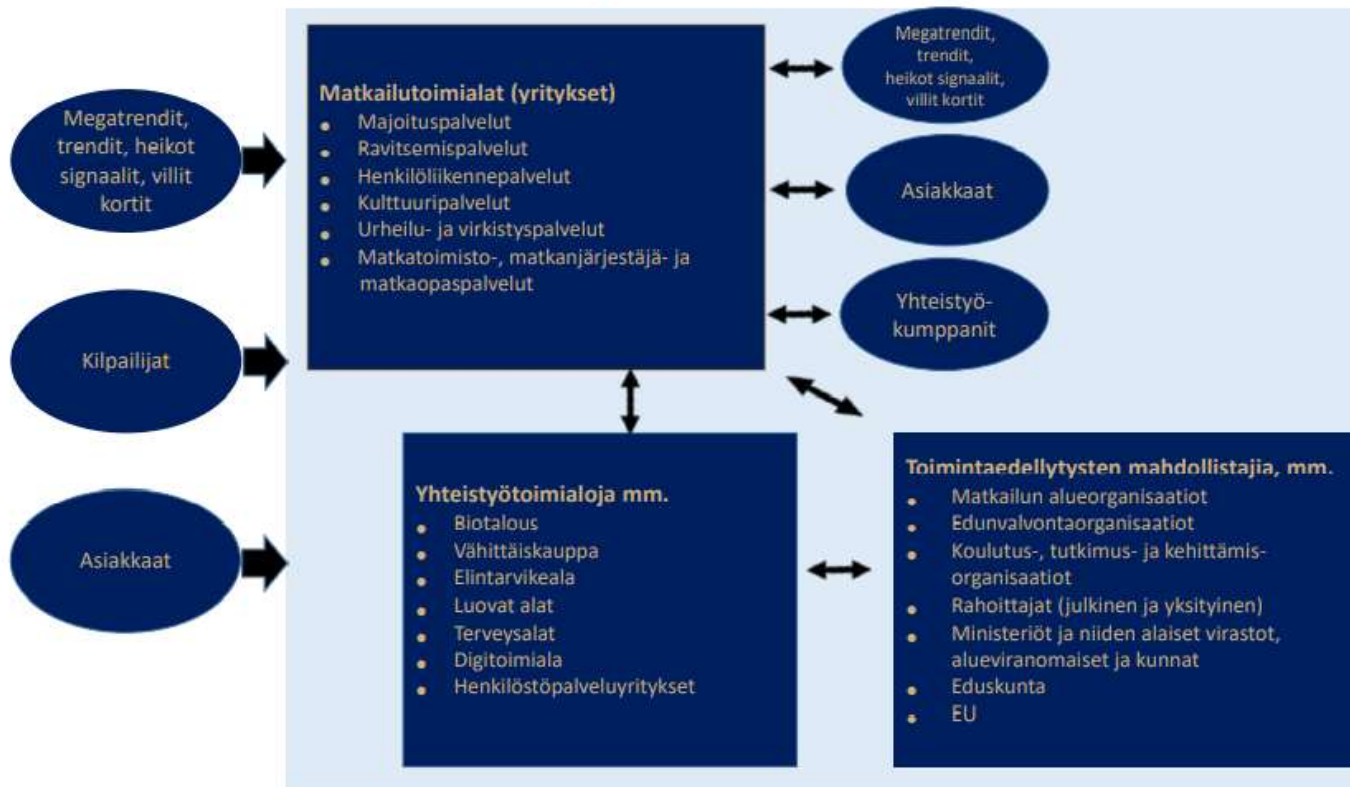
(Jänkälä, 2019)

Toimialaraportti

Klusterikuvaus toimialaraportissa

Suomen matkailuklusteri

Lähde: TEM.

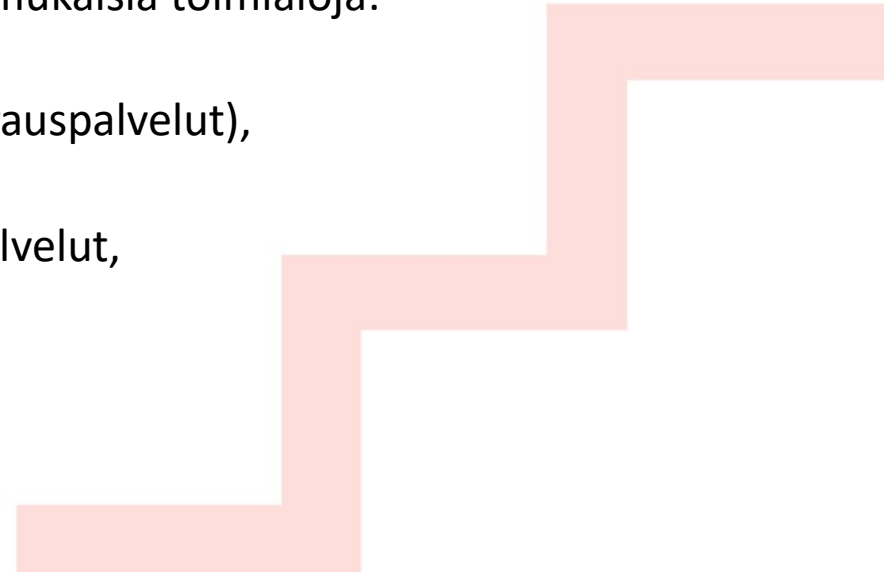
Klusterikuvaus toimialaraportissa

Matkailutilinpito – matkailun satelliittitilinpito (TSA, Tourism Satellite Accounts)

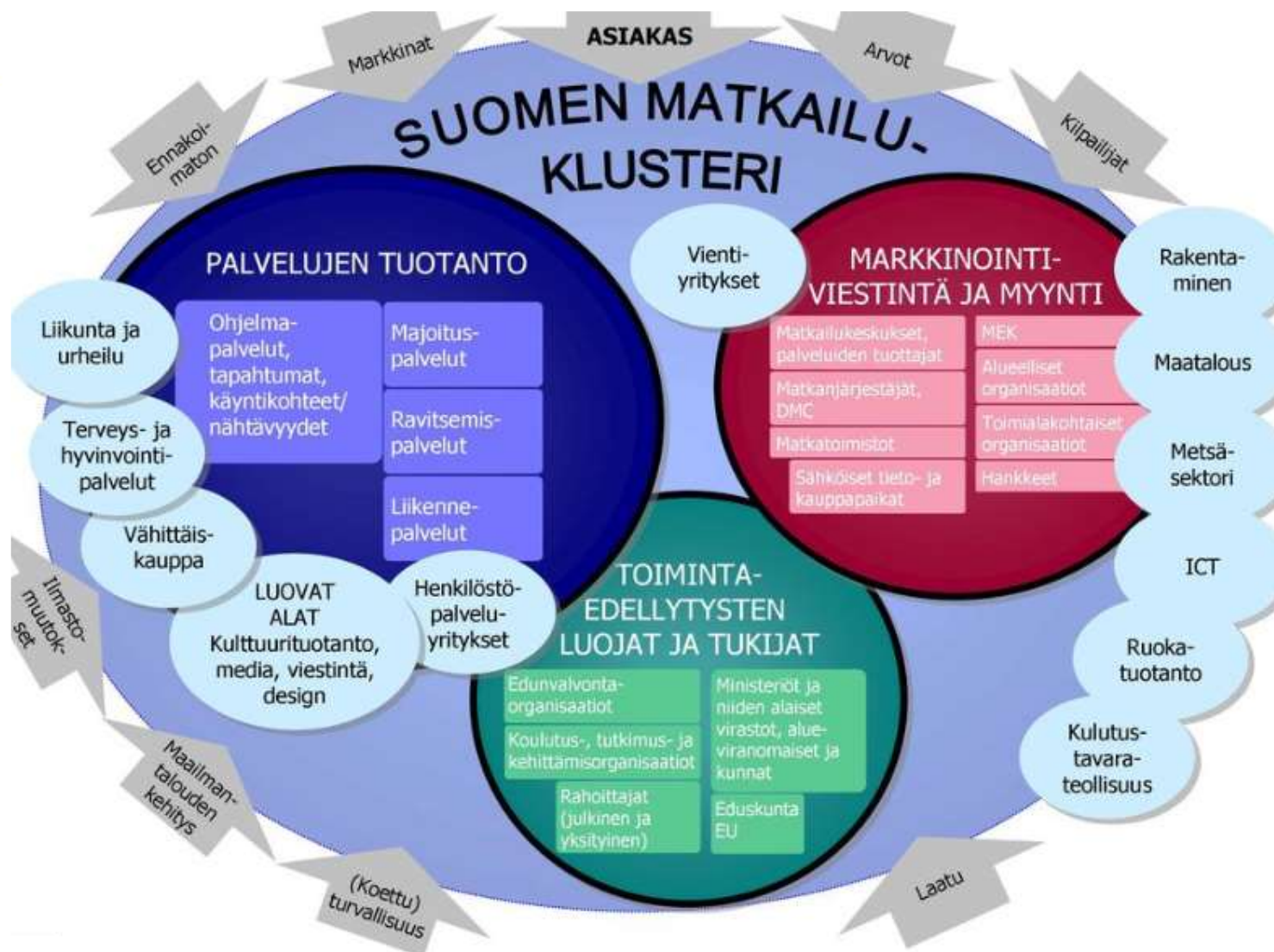
- Matkailun talous- ja työllisyysvaikutuksia kuvantava tilastojärjestelmä
- Pohja matkailun toimialaklusterin määrittelylle
- Kehitetty YK:n, UNWTO:n, OECD:n ja EU:n yhteistyössä

Matkailutoimiala sisältää useiden toimialaluokitusten mukaisia toimialoja:

- majoitus- ja ravitsemistoiminta,
- matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta (varauspalvelut),
- urheilutoiminta,
- huvi- ja virkistyspalvelut ja muut henkilökohtaiset palvelut,
- kulttuuri- ja viihdetoiminta sekä
- henkilöliikenne ja liikennettä palveleva toiminta

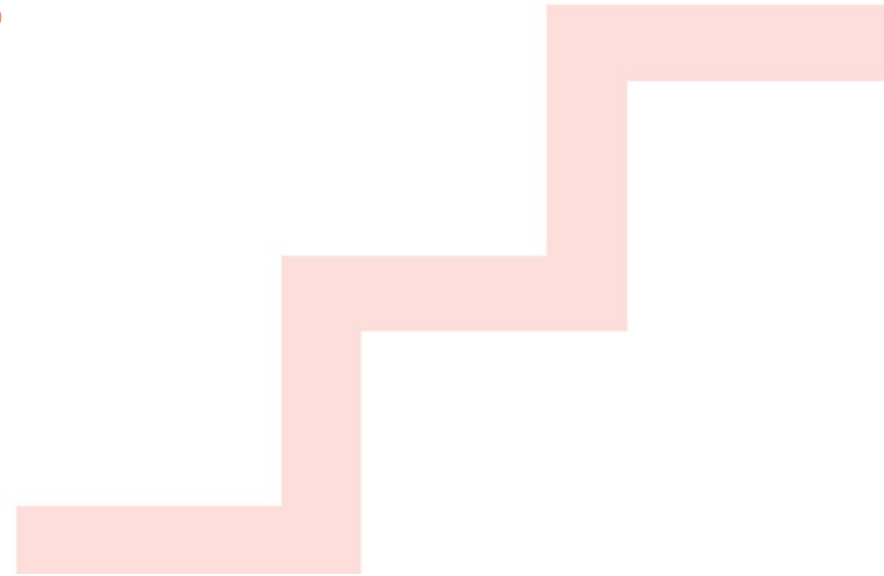

**VASTUULLISEN
MATKAILUN
PORTAAT**

(TEM, 2015)

Mikä on ekosysteemi?

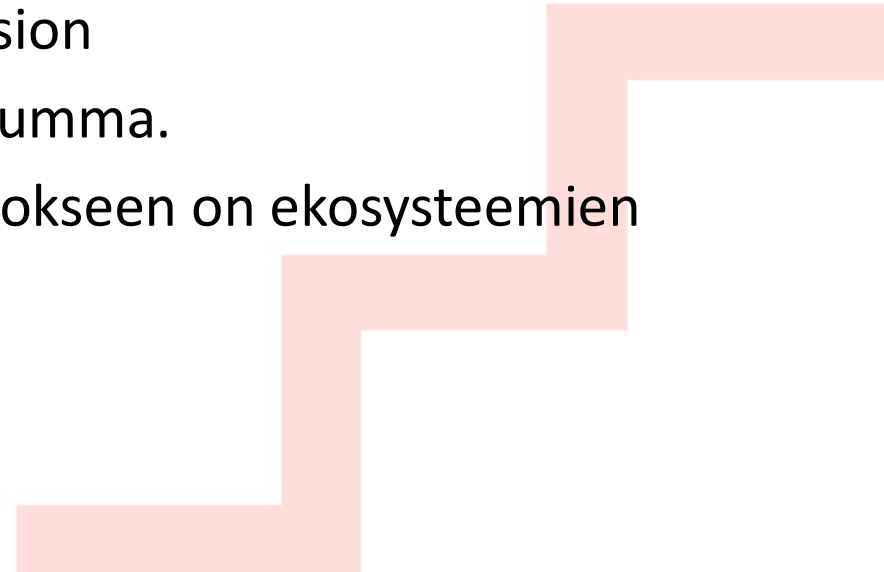

Ekosysteemi

- Käsitteen tausta luonnontieteissä
- Monimutkaisia ja sopeutuvia systeemejä, joita määrittävät tietyt toimijat, niiden väliset suhteet ja usein vaikeasti määriteltävät rajat
- Tiiviitä, dynaamisia, kompleksisia ja itseohjautuvia verkostoja
- Ekosysteemin jäsenet jakavat yhteisen vision
- Ekosysteemi on enemmän kuin osiensa summa.
- Kyky sopeutua toimintaympäristön muutokseen on ekosysteemien toiminnan elinehto.

(ks. esim *Williams & Hummelbrunner, 2010*)

Ekosysteemin määrittäjä

ORGANISAATIOKESKEINEN EKOSYSTEEMI

Kun tarvitaan tehokkuutta ja nopeutta

Kun ympäristö on stabiili ja tunnettu

Kun neuvotteluvoiman kasautuminen ei ole ongelma

TAVOITEKESKEINEN EKOSYSTEEMI

Kun tarvitaan innovaatiokyvykkyyttä ja resilienssiä

Kun ympäristö on nopeassa muutoksessa

Kun halutaan hajauttaa valtaa

(Furr & Shipilov, 2017)

)

Ekosysteemin muodot

TIETOEKOSYSTEEMIT

Uuden tiedon ja teknologian tuotanto

INNOVAATIOEKOSYSTEEMIT

Yhdistää (tiedon) tuottajat ja hyödyntäjät

LIIKETOIMINTAEKOSYSTEEMIT

Käyttäjä/asiakasarvon tuottaminen

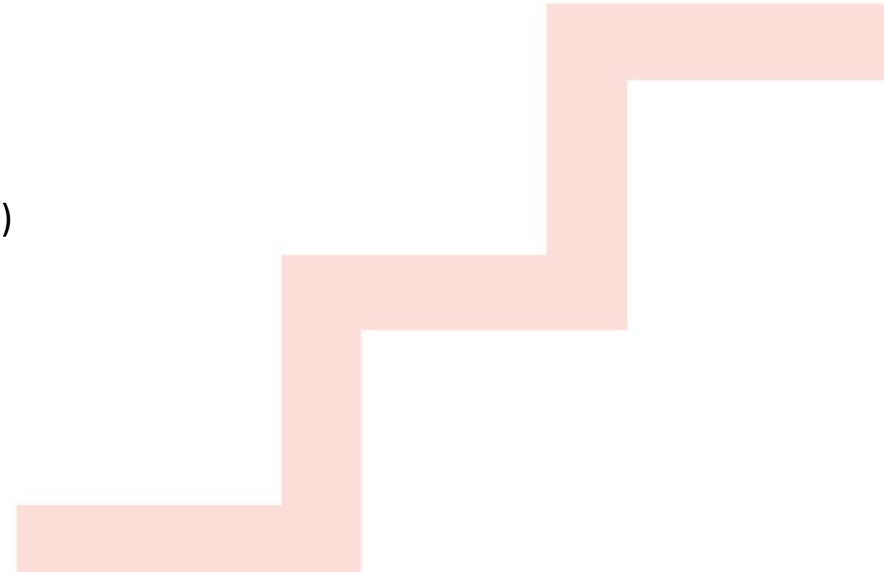
Palveluekosysteemit

Palvelu(liiketoiminta)ekosysteemi

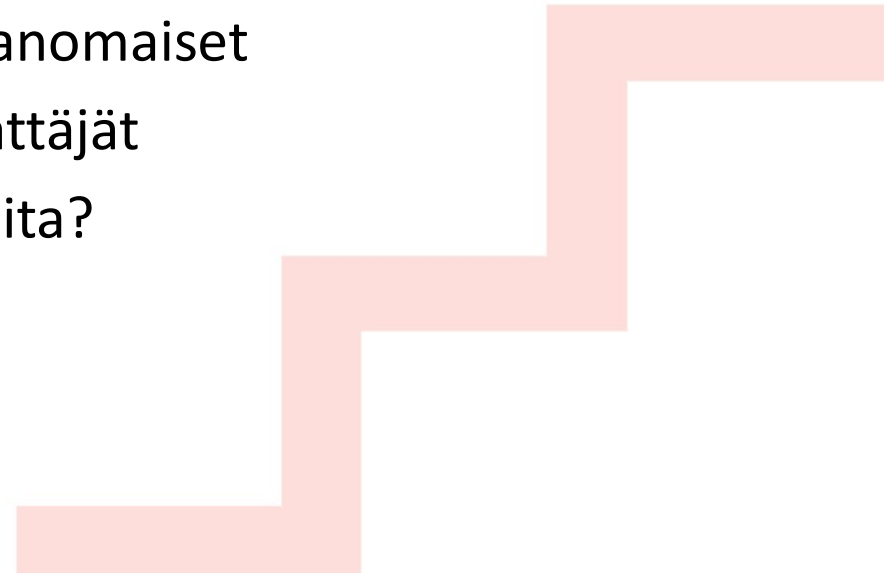
- Arvolupaus ja arvonluonti (arvoketjut, lisäarvo)
- Normit
- Säännöt ja sääntely
- Käytännöt
- Merkitykset
- Symbolit

(Giannopoulos, et al., 2020)

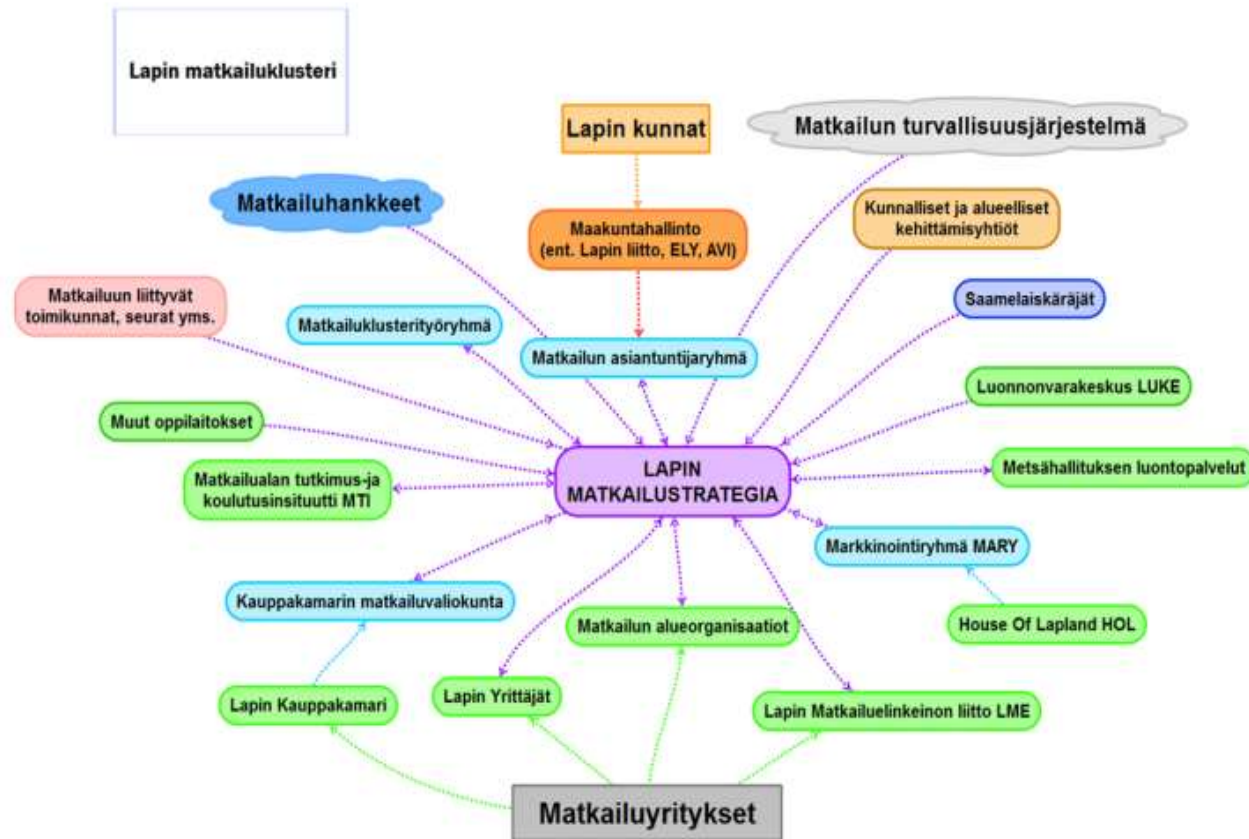

Ekosysteemit toimijoita ja niiden rooleja

- Henkilöt ja organisaatiot
- Instituutit
- Tietojen hallinta ja tuottaminen
- Tuottajat
- Hyödynsaajat
- Välittäjät
- Kehittäjät
- Kolmannen sektorin toimijat
- Sääntely
- Tutkijat
- Viranomaiset
- Päätäjät
- Muita?

Lapin arktinen matkailuklusteri / ekosysteemi: Klusterista voimaa!

VASTUULLISEN MATKAILUN PORTAAT

ASIAKASARVON LUOMINEN / KYSYNTÄ

Asiakkaat / palvelunkäyttäjät

- Liikennetieto
- Riskiarviointi
- Liikkumispalvelut
- Palvelutarjonta ja -käyttö
- Huoltopalvelut
- Jakamistalous
- Multimodaalisuus
- Lisäarvopalveluiden hyödyt

Älykkäät ajoneuvot ja koneet

- Paikka- ja liikennetiedot
- Turvallisuus ja riskiarviot
- Reititykset ja navigointi
- Ruuhka-arviot
- Autonominen liikkuminen
- Päätöksenteon tuki
- MtoM kommunikointi
- Kokonaisintegraatio

Teknologia- ja logistiikkayhtiöt

- Laite- ja ratkaisukehitys
- Palvelutieto ja -prosessit
- Automaatio ja älykkyyt
- Kokonaisjärjestelmät
- Kuljetusoptimointi
- Huoltopalvelut
- Fleet management
- Lennokit ja etävalvonta

Palveluintegraattorit

- Yksilölliset liikkumisratkaisut
- Palveluketjut ja -verkot
- Data-liiketoiminta
- Ratkaisuintegraatiot
- Rajapinta (API) ratkaisut
- Palveluautomaatio
- Palvelumuotoilu ja -räätäilöinti

Julkisen sektorin toimijat

- Liikennetieto
- Infrastruktuurien käyttö
- Julkisen liikenteen tiedot
- Palvelutaso ja kattavuus
- Rakentaminen ja kehitys
- Turvallisuus ja tehokkuus
- Ylläpito (verkot, väylät)
- Yhteys energia-alaan

Liikenteen ALUSTAEKOSYSTEEMI

Autonomisten
ajoneuvojen
systeemit

Integroidut
logistiikka-
ketjut

Digitaalinen
Itämeri

Liikkuminen
palveluna
(MaaS)

KESKEISET MUUTOSAJURIT

Kaupungis-
tuminen

Liikenteen
sähköisty-
minen

Omaisuus-
varantojen
optimointi

Kestävän
kehityksen
trendit

TUOTANNONTEKIJÄT

Avainteknologiat ja tekniset mahdollistajat

- Datakeskukset ja palvelinfarmit
- Pilvet
- Kuvantaminen
- Botit ja agentit
- Tekoäly
- Analytiikka
- AR/VR - Blockchain
- Avoimet rajapinnat
- Palveluarkkitehtuurit
- Arkkitehtuurit (5G)
- Protokollat (verkot)
- Visualisointityökalut

Data-aineistot, -virrat ja -varannot

- Paikkatieto
- Kuvatietokannat
- 3D mallinnokset
- Liikennetiedot
- Palvelutietokannat
- Säättiedot
- Tekniset mallit
- Käyttäjätiedot
- Sensoridata (infrastruktuurit, tiet, terminaalit)
- Big Data varannot
- Kartat ja osoitteistot
- Aikataulut, reitistöt
- Maksutiedot
- Ajoneuvotiedot
- Väylä- ja infratiedot
- Huoltotiedot
- M-to-M tiedot

Reaalimaailman ja digivarantojen yhdistelmät

- Tietokoneet
- Systeemit
- Liikenteen ohjaus
- Sensorit, piirturit
- Sääasemat
- Tiet, väylät, poijut
- Ajoneuvot ja koneet
- Laitteet (portit, lukijat jne.)
- Liikenteen infrastruktuurit
- Kamerateat (kuvat ja videot)
- Sisätilamittarit ja -syötteen
- Puettavat päätelaitteet

<https://www.alustatalous.fi/ekosysteemi-teemakartat.html>

www.alustatalous.fi

- Giannopoulos, A., Skourtis, G., Kalliga, A., Dontas-Chrysis, D. M., & Paschalidis, D. (2020). Co-creating high-value hospitality services in the tourism ecosystem: Towards a paradigm shift?. *Journal of Tourism, Heritage & Services Marketing*, 6(2), 3-11.
- Furr, N., & Shipilov, A. (2018). Building the right ecosystem for innovation. *MIT Sloan Management Review*, 59(4), 59-64.
- Jänkälä, S. (2019). *Matkailun toimialaraportti*. TEM Toimialapalvelut. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2019:3.
- Liikenteen alustaekosysteemi. Haettu 5.5.2021 osoitteesta <https://www.alustatalous.fi/ekosysteemi-teemakartat.html>
- TEM (2015). Yhdessä enemmän – kasvua ja uudistumista Suomen matkailuun. Matkailun tiekartta 2015-2025. Elinkeino- ja innovaatio-osasto. <https://tem.fi/documents/1410877/2735818/Matkailun+tiekartta+2015-2025.pdf/95521a94-5230-47c2-8dd7-bc7ff5bede04/Matkailun+tiekartta+2015-2025.pdf?t=1464004149000>

**VASTUULLISEN
MATKAILUN
PORTAAT**